

ÚJ BIBLIOGRÁFIAI FÜZETEK

I.

**MICKIEWICZ
MAGYARORSZÁGON**

1955

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR

ÚJ
BIBLIOGRÁFIAI
FÜZETEK

Előkészületben :

II.

Mozart
Magyarországon

III.

G. B. Shaw
Magyarországon

*A borítékot díszítő plakett
Pátzay Pál
műve*

ÚJ
BIBLIOGRÁFIAI
FÜZETEK

I.

ÚJ BIBLIOGRÁFIAI FÜZETEK

SZERKESZTI
BÉLLEY PÁL

I.

MICKIEWICZ MAGYARORSZÁGON

MICKIEWICZ MAGYARORSZÁGON

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
KOZOCSA SÁNDOR

A költő halálának századik évfordulójára

BUDAPEST, 1955

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR
BIBLIOGRÁFIAI OSZTÁLYA

Toldy Ferenc emlékének

LEKTOR
UNGVÁRI JENŐ

MB 25625

Felelős kiadó: Dr. Varjas Béla

18972 — Egyetemi Nyomda, Budapest
F. v.: Janka Gyula igazgató

ELŐSZÓ

Az Országos Széchényi Könyvtár „Új Bibliográfiai Füzetek”-nek megindításával egy-egy nagy külföldi író, művész, vagy tudós életművének magyarországi szerepét, sorsát, hatását kívánja feltárni. Az első kötet Mickiewicz műveinek és a róla szóló magyar nyelvű irodalomnak bibliográfiáját tartalmazza, amelyet a lengyelek klasszikus költőjének halála 100. éves évfordulójára adunk közre. A további kötetekben egy-egy olyan szellemi kiválóság magyar bibliográfiáját állítjuk majd össze, akiknek munkásságáról a közeljövőben az egész világon meg fognak emlékezni. Ily módon kívánjuk biztosítani bibliográfiai sorozatunk aktuális jellegét, amikor a következő két kötetben Mozart és Bernard Shaw magyar bibliográfiáját jelentetjük meg.

Kiadványainkban a bibliográfiai adatok lehető teljességére törekedtünk, és azoknak szigorúan pontos, tudományos összeállítására. De a bevezető, rövid, történeti áttekintésben igyekszünk rávilágítani arra is, ami az egyszerű bibliográfiai adatok mögött húzódik meg: az írónak, a költőnek, a művésznek a magyar történelmi fejlődésben betöltött szerepére. Azt hiszem, ezzel is elősegíthetjük a magunk elé tűzött cél elérését: a magyar olvasókon és kutatókon túl a külföldi szakemberek behatóbb tájékoztatását. Ugyancsak a külföldi érdeklődők munkájának megkönnyítéséért kiadványunk köteteit idegen nyelvű kivonatokkal is ellátjuk.

Az „Új Bibliográfiai Füzetek”-et azzal a meggyőződéssel bocsátjuk útjára, hogy ezzel is a nemzetek közötti kölcsönös megértés és megbecsülés, az eredményes együttműködés igaz ügyét szolgáljuk az egész haladó emberiség javára.

VARJAS BÉLA

az irodalomtudományok kandidátusa,
az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója

PRÉFACE

En publiant la série „Új Bibliográfiai Füzetek” (Nouveaux Cahiers Bibliographiques), la Bibliothèque Nationale Széchényi a l'intention d'exposer l'oeuvre des grands auteurs, artistes et savants étrangers, afin de démontrer leur influence exercée sur la littérature hongroise et sur la vie culturelle de Hongrie.

Le premier cahier, consacré au grand poète polonais Mickiewicz, et publié à l'occasion du centenaire de sa mort, contient la bibliographie de ces ouvrages traduits en hongrois, avec la bibliographie de la littérature critique hongroise, concernant sa vie et son oeuvre.

A la suite, dans les cahiers à venir, nous rédigerons la bibliographie hongroise des personnalités éminentes dont l'oeuvre et l'activité seront célébrées au monde entier dans un avenir prochain. De cette façon nous croyons pouvoir assurer une certaine actualité à notre série; les cahiers suivants seront donc consacrés à la bibliographie hongroise de Mozart et de B. Shaw.

Notre principe de travail est de rédiger les données bibliographiques aussi complètement et exactement que possible. En même temps, l'introduction tâche d'éclairer, par un sommaire historique, ce qui se défile derrière les données sèches: le rôle que l'écrivain, le poète ou l'artiste a rempli dans l'évolution historique et culturelle hongroise. C'est ainsi que nous croyons atteindre notre but principale, c'est à dire de servir de guide aux lecteurs et chercheurs scientifiques hongrois et en même temps de donner des informations qui pourront être utiles pour les bibliothécaires de l'étranger. Pour faciliter le travail de ces spécialistes, nous ajoutons à nos textes hongrois des extraits en langues étrangères.

Nous inaugurons la série „Nouveaux Cahiers Bibliographiques” avec la conviction que par cette publication nous contribuerons à approfondir la compréhension et respect mutuel entre les nations.

BÉLA VARJAS

Candidat des sciences littéraires,
Directeur général de la Bibliothèque Nationale
Széchényi.

BEVEZETŐ

A magyar és a lengyel irodalomnak erőteljesebb kapcsolata a múlt század huszas éveiben kezdődik. Nem véletlen, hogy ebben az évtizedben fordult irodalmunk figyelme az orosz, lengyel és cseh irodalom felé. A romantika nemcsak a múltra, Keletre és a népre való visszatekintést jelentett, hanem a szomszéd népek kultúrájával való szorosabb együttműködést is. Évszázados történelmi kapcsolatok mélyültek el szellemi téren, s valóban ez a 20-as években kezdődő irodalmi kölcsönhatás azóta is folyvást tart — napjainkig. Irodalmunk készségesen fogadta be a jeles lengyel írók szellemi termékeit, olvasóközönségünk egyre fokozódó érdeklődéssel fordult a lengyel regény klasszikusai felé, színházaink lengyel darabok színrehozásával adták tanúbizonyosságát lengyel-rokonszenvüknek. Legintenzívebb a hatás a líra terén, s itt különösen Mickiewicz az ösztönző: lelkesítő befolyása már életében érezhető volt.

A lengyel irodalom hazai terjesztésének kezdeményezői: Kiss Károly „hadnagy“, Toldy Ferenc, a magyar irodalomtörténetírás atyja és Kazinczy Gábor, külföldi irodalmi kapcsolataink lelkes propagálója. Kiss Károly többször megfordult Lengyelországban s *Egy a Lengyel literatúrát tárgyzó kérdés* című tanulmányában (Tudományos Gyűjtemény. 1824. X. kötet. 102—114. l.) először foglalkozik nálunk a lengyel literatúrát „targyzó kérdés“-sel. Kiss Károly megvilágítja a lengyel nyelv és irodalom fejlődését: „lengyel hazafiakkal való társalkodásom adott nekem módot egynehány a lengyel literatúrát illető értekezeteket egybegyűjteni, amelyeket édes hazánknek eleibe terjesztani eltökéllettem. Visgálatom, melyre részszerint a tudósokkal való közlekedésem, részszerint tulajdon igyekezetem a következő értekezetet nyerte“. Korszakokra osztja a lengyel irodalom történetét és megállapítja, hogy „felemelkedése a 16-ik században esett meg“. Kiss Károly azonban csak a XVIII-ik század-fordu-

lóiig vezeti a lengyel irodalom fonalát. Ez az oka annak, hogy tanulmányában Mickiewicz nevét nem találjuk. Ezt a hiányt néhány évvel később Toldy Ferenc pótolta.

Mickiewicz nevét irodalmunkban először Toldy Ferenc írta le a Magyar Tudós Társaság folyóiratában, a Tudománytár 1834. évfolyamában közzétett *A lengyel irodalom rövid története* című dolgozatában. Toldy Ferenc Jean de Carro-nak az Almanach de Carlsbad 1831-ik évfolyamában megjelent tanulmánya alapján dolgozott. A sikerült „vázlat”-ban írja: „elseje kétség kívül romantos költőinknek Mickiewicz... Eszméi meglepők, gyakran finomak. Shakespeare és Byron által táplálva távol van mégis az utánzástól. Ő tudta magának pályát szabni, melyen senki nem hágdosott előtte, s az elsőség becsületét méltósággal fenntartja. Nincs párja, midőn a csalatkozott szerelem és remények gyötrelmeit festi; örvényei elragadnak.” A mondottak szemléltetésére Toldy a *Wallenrod Konrád* című nemzeti eposz néhány szakaszát prózai fordításban adja, ez az első magyar Mickiewicz-fordítás akkor kerül olvasókörzőségünk kezébe. Toldy — Carro nyomán — megemlíti, hogy 1830-ban Párizsban Mickiewicz munkáinak egy részét francia nyelven is kiadták, így a *Wallenrod Konradot*, a *Faryst* és a *Krimi szonettek*. Nem mindennapi ezekről szóló megjegyzése: „A Vállalat, mond egy előkelő lengyel literátor, dicséretre méltó; de óhajtható vala, hogy jobban sikerüljön s az eredetinek lelkesége jobban adatott volna vissza... Azon kívül Mickiewicz lángesze teljes fölfogására nem elég írásait olvasni, irodalmunk állapotját is kell ismerni, — hogy a változást meg lehessen bírálni.”

A tevékeny Toldy folyóiratának (Tudománytár) következő évfolyama a *Lengyel irodalom* kiemelkedő termékei között a *Polnische Parnass* és a *Gratyna* versgyűjtemény mellett már az előző tanulmányában kiemelt *Wallenrod Konrád* és a *Farys* című művek részletes bemutatására is vállalkozik: „Mickiewicz, kire olvasóink — így ír Toldy — a Tudománytár II. kötetéből fognak emlékezni, a nagy költők közé tartozik.” Toldy részletesen beszámol Mickiewicz életéről, erősen kiemeli a fiatal költő szá-

csak Virgil és Homer volt előttük, 's Horatius és Boileau két nagy fejedelem' szerepét játszá, 's bűn és ármálás vala más lobogót követni. De egy idő óta ez megváltozott. Ifjúságunk a' romantos iskola' műveivel kezdett ismerkedni, és Schiller' és Byron' hangjaik rezgék át kebleiket. A' német és angol nyelv terjedni kezdtenek Lengyelországban. Elismerteték, hogy az emberi lángész még nincs kimerítve; hogy lehet szépet mondani a' nélkül hogy görögöket, latínokat vagy francziákat utánaznánk vagy tőlök kölcsönöznénk; azonban midőn egyik része a' nemzetnek ekkép haladván, új tájakat fedezne fel, 's a' lelkesedés' egész hevével, mellyet a' szép és magas gerjeszthet, a' képzelem' ezen megnyílt mezeire törtetne: sokan nagy fejek küül behúnyák szemüket a' fény előtt, a' classica iskola' ingó romjaira támaszkodottan. Ebből tüzes harc támadt íróink között, mind két felől egyaránt makacs, de mellynek resultatumai a' nyugott nézők közt világosságot 's műveltséget terjesztenek. A' romantos iskola győzött az elméken mind ujásága, mind védsai' rendülhetlen erőlködései által, mellyek szinte mindig diadalt vívtak ki.

Elseje kétség kívül romantos költőinknek *Mickiewicz*, kinek most két év előtt (1822) jövének ki munkái Párizsban, 's több balladái a' *Polish Anthology*-ban *) állanak angolra fordítva. Az élettavas' hevével 's lelkesedésével magas röptében csodálást gerjeszt, 's bátorságával megrendít. Mint Icaros, a' napnak tart, de szárnyai nem olvadnak el, hanem mind inkább kifejlének. Ezméi meglepők, gyakran finomak. Shakespeare és Byron által táplálva, távol van még is az utánazástól. Ő toda magának pályát szabni, mellyen senki nem hágdosott előtte, 's az elsőség' becsületét méltósággal fenntartja. Nincs párja midőn a' csalatkozott szerelem' és remények' gyötrelmeit festi; örvényei elragadnak, és csendedet hányatás követi és két-

*) Bowring' munkája. T. F.

Részlet Toldy Ferenc tanulmányából

badságvágyát, megírja bebörtönöztetését és száműzetését, — „remek krími szonettjei“ száműzetésben készültek. Száműzetése után külföldre ment s útjában felkereste Weimarban Goethét. A lengyel felkelés híre hazaszóltja, megírja a *Dziadyt*, a „lengyel zarándokság könyvét“. Az elnyomók ellen érzett szenvedélyes haragjának a hangját emeli ki az ismertető; erre céloz Byronnal való összehasonlítása is: „mióta Byron, kihez Mickiewicz hasonlít, a színpadról lelépett, nagyobb költő e lengyelnél föl nem kelt; s ez kedvesebb a szívnek, minthogy fájdalma fenségesebb, mert egész nép fájdalma. Byron többet zajgott ok nélkül; Mickiewicznél a legmélyebb és fájóbb érzés is nemes mérséklettel nyilatkozik.“ Fejtegetését így folytatja: „Mickiewicz igen sokat írt s éppen legjelesbb része költeményeinek nemzete boldogtalan sorsát tárgyazza s hatalmas ellenségét s ennek barátit nem mindenütt kímélhetvén. Az egyébkor békés művészet itt egy szomorú politikával van identifikálva, nemzeti boszú és gyűlölet gyilokkal fegyverzi fel a szép Musát. Azonban Mickiewicz szép csillaga el nem fog hűyni, midőn fiatal századunk pártjai rég el lesznek temetve! Mert ő e korszak legnagyobb költője.“

1839-ben Kazinczy Gábor Mickiewicz tudós-művéből — a *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*-ból, mely Lamennais mintaképe lett — fordít egy tanulmányra való részletet. Ezt az Athenaeumban teszi közzé *Zarándokság könyvei* címmel, e megjegyzés kíséretében: „Töredék Mickiewicz európai hírű munkájából.“

A 40-es évek forradalmi lázában is tündöklük Mickiewicz neve. Liszt Ferenc művészi portrét rajzolt nagy kortársáról, Chopinről. (1852-ben jelent meg Párizsban francia nyelven. Magyar fordítása két évtizeddel később: 1873-ban), meleg szavakkal emel méltó emléket Chopin mellett Mickiewicznek is: Chopin sikere „elérésére leginkább barátjának, Mickiewicznek példája ösztönözhetette, ki *Grażynát* és *Wallenrodct* megírva, bebizonyította, hogy győzni tud ama nehézségeken, melyeket a klasszicitás békjói az ihletettség elébe gördítenek, és ki, miután anyanyelvét az ábrándos költészet kincseivel megajándékozta, mesternek mutatta magát még akkor

is, midőn a régi költők lantját vette kezébe.” Liszt a továbbiakban meghatott szavakkal méltatja a *Pan Tadeusz* – szimfónikus költeményre emlékeztető – utolsó énekét, melyet a lengyel poéta a Polonaisennek szentelt. A zeneköltő felfokozott lelkesedésével az alkotó költői lélek genezisébe világított be: „vakmerőség lenne megközelíteni akarni egy oly tárgyat, melyet az epikai regényben oly mesteri ecsettel vázolt és színezt, hol a legmagasabb rendű szépségek Ruys-Dael modorban festett tájkép keretébe vannak sorítva, midőn két vészes felhő közt egy napsugárt látunk fényleni és megvilágítani, azon vásznairól ritkán hiányzó fáknak egyikét: a mennykő által szétzúzott nyárfát, melynek tátongó nyílása mintha veresre festené fehér kérégeit... Chopin bizonyára sokszor merített ihletet e költeményből, melynek egyes jelenetei annyira találhatnak az általa oly előszeretettel kezelt érzelemfestés hangulatához.” Liszt Chopin egyik koncertjét is leírja, ahol Heinet, George Sand-t, De la Croix-t, és a két nagy lengyelt: Niemcewiczet és Mickiewiczet látta: „távol a többiektől, némán és komoran, Mickiewicz mozduatlan árnyképét látjuk; az Észak Dantéja, aki mindig keserűnek találta az idegen föld savát és lépcsőjét nehezen hághatónak“.

Liszt Ferenc egyik magyar tanítványa, a jeles zenekritikus, id. Ábrányi Kornél visszaemlékezéseiben találó vonásokkal rajzolta meg a nagy lengyel költővel való személyes kapcsolatát. *Érintkezéseim Mickiewicz Ádámmal* című dolgozatában szól arról, hogy 1844–45 telén Párizsban találkozott a költővel. Elmondja, hogy Mickiewicz „középmagas, szikár termettel, átszellemült arc- s tekintettel. Szemeiből a lángész tüze sugárzott ki s ha ajka beszédre nyílt, hangja úgy csengett, mint egy szent kápolna ezüst harangja s minden szavát a prófétai ihlettség ereje lengte át. Lelkesen emlékezett meg előttem a magyar rokon- s vendégszeretetről száműzött honfitársaival szemben...” Érdekes emlékezését Ábrányi így folytatja: „Mickiewicz az időben igen visszavonult életet folytatott Párizsban. Koronként érintkezett ugyan a francia főváros irodalmi, művészeti s tudományos köreivel, de az egy Chopint kivéve, kit bálványozott, leginkább csak honfitársai

ama osztályával érintkezett, mely a lengyel gentry oda menekült részét képezte. Chopin szalonja volt az a hely, hol Mickiewicz Liszttel is gyakran találkozott, aki akkoron fényes diadalait élte Párisban, mivel rendkívül rokonszenvezett s ki viszont nagy elismerője volt Mickiewicz fenkölt jelleme s lángeszének.

A szabadságharc lendülete után egyre több helyet kér a nagy szellemi irányítók sorában Mickiewicz műve. Ez az évtized veti meg az alapját irodalmunkban a Mickiewicz-kultusznak. E kornak Mickiewicz-szemlélete később módosulhatott, színesedhetett, de alapvonásaiban az 50-es évek problémalátóira megy vissza. A hősnek és a poétának, a szabadságeszmék lelkes és lelkesítő képviselőjének alakja már Kazinczy Gábor, Pompéry János és Huszár Imre tanulmányaiban a valóságnak megfelelő módon jelenik meg.

A lengyel költő magyar tisztelői közt említenünk kell Kertbeny Károlyt, a délibábos bibliográfust, aki Pákh Albert és Gyulai Pál folyóiratában, a Szépírodalmi Lapokban élményi erejű kijelentést tesz: „Párisban első mulatásom alkalmával gyakran meglátogattam az ott lakott legnagyobb lengyel költőt, a világhírű Mickiewicz Ádámot. 1822 óta általános tiszteletben részesül honn és külföldön. Elégge megfoghatatlan és kár, hogy hazánkban még annyira ismeretlen. A bánat- és fájdalomtól görnyedő aggmeleg szívélyességgel fogadott.” Érdekes és izgató probléma — Kertbeny visszaemlékezéseivel kapcsolatban —, hogy Mickiewicz mit tudott irodalmunkról és ismerte-e azokat az emlékeket, melyek őt literatúránkhoz fűzték? Az első kérdésre maga Kertbeny felel: „Mickiewiczet különösen Vörösmarty érdeklé, kinek Szózatát és Főti dalát közlém vele; gyakran mondá, hogy rokon szellemet sejt benne. Petőfi nem kevésbbé nyerte meg tetszését s szeretett volna fiatalabb és kevésbbé törődött lenni, hogy honfitársai számára némít hazai nyelvére fordíthasson.” Az utóbbi kérdésre gyér forrásaink nem adnak feleletet. Ez egyébként már a harmadik személyes kapcsolat, mely a nagy lengyel költőt magyar íróval összekapcsolta. (Liszt Ferenc könyve és Kertbeny cikke még Mickiewicz életében megjelent.)

Az első nagyobb összefoglaló tanulmány Mickiewiczről az Új Magyar Múzeumban a már említett Kazinczy Gábor nevét vallja hivatott mesterének. Rendkívül jellemző Toldy Ferencnek e tanulmányhoz fűzött szerkesztői megjegyzése: „a mai [1855] Európa két legmagasztosabb költője, azonagy hónapban meghalt: Vörösmarty nov 19., de népe közepett, Mickiewicz nov. 28. sztambuli számkivetésben. Ezáltal a cikk — még Toldyt idézzük —, mely adatokban és felfogásban sok teljesen újat tartalmaz, de melynél a lengyel álláspont szem elől nem tévesztendő, úgy hiszem, kettős érdeket nyert.“ Kazinczy Gábor tanulmányának végső kihangzása szerint: „Mickiewicz költő volt a szó legnemesbb értelmében. Lantját sohasem bérlé ki külszolgálatoknak s nem zengett rajta soha tárgy, mely előtt önérzésében igazolva nem volt. Tisztátalan gondolat nem szennyezé soha a költő ajkait.”

A magvas Mickiewicz-tanulmány után egy évvel, Kazinczy Gábor lefordítja a költő egyik, epikus (?) művét s azt a következő szavak kíséretében küldi meg Toldynak: „Mickiewicz indul. 20 lap... Vedd újévi ajándokul. Nyomasd, vagy add el.” (1857. jan. 7.) Kazinczy nem gondolhatott Toldy akkori folyóiratára, az Új Magyar Múzeumra — ahol előbb említett tanulmánya is megjelent —, inkább valami önálló kiadásra. Már azért sem, mert Toldy az elnyomatás éveiben félt a szabadság költőjének a kiadásától: erre vall még aznapról datált válaszevele, melyben nem meri Mickiewicz nevét csak M.-mel jelölni: „Meg vagyok ijedve M-től. Nem tudom magamat tájékozni az iránt: merhetem-e adni? Ma-holnap el kell magamat határoznom: első helyre azonban nem merem tenni és semmi esetre sem bevezető nehány szó nélkül. Az estve egészen el nem olvashattám (tán 2 vagy 3 levél híján — —) nem tudom egész-e? Amit küldtél, ha merem adni, egy-szerre adom. Ne ítélj félénknek, ismerem a viszonyokat. — Ezért fogadd meleg kézszerítésomat.“ (Mind ez, mind az előző levélidézet Kazinczy Gábor és Toldy Ferenc kiadatlan leveleiből, melyek a Magyar Tudományos Akadémia kéziratárában találhatók.) Egy évvel később K [Kazinczy Gábor] [1858] összefoglaló tanulmányokban foglalkozik *Lengyelor-*

szág irodalmával ugyancsak az Új Magyar Múzeumban; itt így ír: „Mickiewicz meghalt s valóban úgy látszik, hogy ő egy egész költővilág lelke volt, mely most, elvesztvén mesterét, még ingadoz, mely ösvényre térjen. Lengyelország hálásnak mutatkozik újabb költőinek ezen legnagyobbika s irodalmi történetének egy új korszak alapítója iránt, valamint Franciaország a menekvő iránt, ki kebelében írta mesterműveit.“ Kazinczy szerint „Sándor cárnak minden téren nyilatkozó bölcs és emberséges felfogása megszünteté a Mickiewicz munkái tilalmát: az új kiadás első kötete imént jelent meg Varsóban“. Ami a „tilalma“-t illeti, Toldy Ferenc megjegyzi, hogy „ennek ellenére is a *Lengyel zárándokság könyveiből* Miklós cár alatt 50 ezer példány csempésztetett be Lengyelországba“. Kazinczy Gábor gazdag és eredményes tevékenységet fejtett ki a magyar Mickiewicz-kultusz szolgálatában, ehhez foghatóval sem előtte, sem utána magyar író nem járult hozzá a nagy költő méltó megismertetéséhez. Az, hogy Mickiewicz neve már az 50-es évek magyarja előtt ismert fogalommal lett, egyedül a szerény és lelkes Kazinczy Gábor érdeme. Jeles fordítónk, Huszár Imre az újabb lengyel irodalomról készített „áttekintésé“-ben a legnagyobb teret Mickiewicznek szenteli. Megállapítja, hogy nála jelentkezik először a költészeti és történeti elemek harmóniája s ezt arra vezeti vissza, hogy Mickiewicz működése a klasszicizmus és romanticizmus határára esik: „Mickiewicz romantikus, minő Dante volt, ki-ben szintén a költészet egy új phasisa fejlődött ki, — s azt hiszem, nem sokat mondok, ha azt merem állítani, hogy e phasis kizárólag Mickiewicz Ádám sajátja s tisztán és szigorúan nemzeties volt.“ A fürgetollú Pompéry János, — Petőfi és Vajda János bizalmasa szerint: „Mickiewicz e század egyik legnagyobb költője. Nevét hazánkban is éppúgy ismeri minden művelt ember, mint Byronét vagy Goetheét, bár e nagy szellemek műveiből is csak kevés fordítatott le nyelvünkre. Mickiewicz műveit fordításban nem bírjuk. Szellemének ragyogása elhatott határainkig is; midőn meghalt, tudtuk, hogy a jelenkor egyik legnagyobb költőjét fogják eltemetni.“ Majd: „Mickiewicz az új lengyel költészet atyja, valamint

a magyaré Vörösmarty, s valamint ez, úgy ő is a jelen század elsőrangú epikusainak egyike. Ki Mickiewiczet nyelvünkre fordítandja, meg fogja gazdagítani a magyar irodalmat.”

Ezt a plasztikus Mickiewicz-képet a 60-as évek írói elmélyítik és közelebb hozzák olvasóikhoz. Azonban még mindig egy évtizedet kell várni az első Mickiewicz-versgyűjtemény fordítására, bár idézetekben, prózai fordításokban, félreérthetetlen célzásokban már fölbukkan Mickiewicz költészetének tisztacsengésű hangja. A Kritikai Lapokban a szerkesztő, Riedl Szende tollából szempontokban gazdag összefoglaló tanulmány kerül napvilágra *A szláv irodalmak* címmel. Nem lehet meghatottság nélkül olvasni a lengyelekről írott sorait: „a nemzeti lelkesedés hatalmas kitörései, a küzdő s megbukott haza iránti szeretet csak az utolsó korszak költeményeiben található, mely Mickiewicz-csel kezdődik. Ezen újabb nemzeti költészet rémalakú; fajrokon szellemek eszményi országáról, testvérekről, bajtársakról, harcokról s diadalról énekel az — s alig van jelenleg számára nemzet, haza, hacsak az árnyak országa nem az.” Volf György, nyelvemlékeink későbbi bűvára, a lengyel irodalomról szóló összefoglalásában találó képet ad Mickiewiczről. Főleg a *Dziady* című drámai költeményt mutatja be érdekesen: „merészebben és hatalmasabban a szláv költészet egyáltalán nem nyilatkozott, mint e drámai költeményben és soha költő egy letiport nemzet jajkiáltásait, a rabszolgává aljasított és kínozott emberiség kétségbeesésének szózatát oly rettentő hűséggel nem hangoztatta, mint itt Mickiewicz.” Ihnátkó György Mickiewiczről, mint az elnyomatás korszakának költőjéről emlékezik meg s idézi Goethe szép mondását, melyel az őt felkereső Mickiewiczet üdvözölte: „Te vagy ma Európa legnagyobb költője, mert Goethe már a sír felé indul.”

A 70-es évek hozzák magyar nyelven Liszt Ferenc Chopin életrajzát s benne a „hírhedett zenész” finom megfigyelésekben gazdag sorait Mickiewiczről. A művészi fordítás Wass Ottilia műve.

A 80-as évek jelzik az első magyar Mickiewicz könyvet: Gáspár Imre (1857—1910) buzgalmának köszönhetjük, Gáspár lengyel eredetiből készített

fordításait adta ki a *Krími szonettekben*. 16° nagyságú 24 számozatlan lapra terjedő füzetkéje Goethe mottóját hordja homlokán, majd a fordító Előszava vezeti be: „ha a Krími szonettek a száműzött költő bolyongásának, hazafiúi fájdalmának e megkapó nyilatkozásai sajátos hangjukkal, a színgazdag kelettel, szép képeikkel tetszésre találnak, legközelebb

*Gáspár Imre,
az első magyar Mickiewicz-fordító*

elbeszélő költeményei közül mutatunk be egyet.“ A 18 krími szonett átültetése gördülékeny fordításnak bizonyult, korában jelentős hivatása volt, később azonban Béri Gyula gondosabb és művészebb átültetése elhomályosította Gáspár művét. Irodalomtörténeti becse azonban kétségtelen. A kortárs-kritika is szívesen fogadta a kis füzetet: „Mickiewicz — a lángeszű és hazafias lengyel költő krími szonettjei-

ből egy parányi alakú füzet jelent meg Gáspár Imrétől. A füzetke 18 szonettet tartalmaz, néhol erőltetett, néhol sikerült s mindig formaérzékről tanúszkodó fordításban.“ (Vasárnapi Ujság.)

A *Krími szonettek* megjelenését követő másfél évtized után adta ki Gyulai Pál népszerű sorozatban, az Olcsó Könyvtárban Mickiewicz Ádám *Szonettjeit* Béri Gyula (Moravcsik Gyula, 1860—1902) fordításában. A gyűjtemény már nemcsak a *Krími szonettek* teljes sorozatát öleli fel, hanem még 22 Mickiewicz-szonett fordítását is tartalmazza. A gazdag gyűjtést a Vasárnapi Ujságban Vargha Gyula méltatta: „a költő fényes ecsete alól Kelet egész bűbája kelt ki, de a száműzött költőt folyvást kíséri fájó honszerelme s ezekben is az elégikus hang az uralkodó. A költemények szépsége a fordításban sem vesz el; Béri Gyula, bár a formai nehézségeket nem mindig tudja leküzdeni, művelt ízlésű műfordító és a szonettek színét, hangját sokszor meglepő sikerrel adja vissza.“

Mickiewicz arcképét, a szobrára való gyűjtés kapcsán, Antonides rajzolta meg: rámutat arra, hogy Mickiewiczről Puskin szeretettel beszélt, Goethe bámulta, George Sand páratlan barátjának nevezte. Rámutat arra az élő rajongásra, mellyel a lengyel nép Mickiewicz emlékét őrzi: „nagy kár, hogy a magyar közönség alig ismerheti a lengyel költő remekműveit. Van ugyan egy kötet fordításunk Gáspár Imre tollából (Béri Gyuláét úgy látszik még nem ismerte), de hát éppen az a baj, hogy azt a kötetet nem Mickiewicz, hanem Gáspár írta s így az eredeti szépségei majdnem mind elvesztek.“ Mickiewicz — szerinte — a cári elnyomás alatt szenvedő lengyel nép költője, mert, amikor költészete föl szárnyalt, akkor az eltiport Lengyelország gyermekeinek „rettenetes volt a sorsa. Hallgatni kellett és túrni, sőt, nemcsak túrni, hanem mosolyogni is! Elégedett arcot kellett mutatni, mert maga a rosszkedv, vagy csak a kedvetlenség látszata is veszélyes volt. Akkor kiáltott föl szívének iszonyú fájdalmában, mikor tehetetlen dühében szinte fogait csikorgatta, a lengyel anyához: kígyóvá kell nevelned fiadat, kígyóvá, amely magát és mérgét gyáván a porba rejt!“

A 90-es években egy magát megjelölni nem akaró

**OLCSÓ
KÖNYVTÁR**

Szerkesztő Gyulai Pál.

Egy-egy szám ára 10 kr.

MICKIEWICZ ADÁM
SZONETTJEI.

ANGYELHŐL FORDÍTOTTA ÉS BEVEZETTE
BÉRI GYULA.

916. sz. 10 kr.

FRANKLIN-TÁRSULAT
BUDAPEST

342.

Béri Gyula Mickiewicz-fordításai

cikkíró a Pesti Naplóban tárcát közölt *Mickiewicz szerelme* címmel. Ebben közli a költő tanítványának, Jänisch Karolinnak Mickiewiczhez írt szerelmes leveleit, e kapcsolat dokumentumait és a költő levelét szerelmese atyjához: „adja nekem a könyvet, amelyből lengyelül olvasni tanult Karolin; drágább lesz nekem, mint a párizsi és a londoni kiadások.” A költő azonban másképp döntött s „a végzet szava túlharsogta a szálamom esdeklését és Karolin áldozatul esett.”

A XX. század magyar irodalmában folytatódott a Mickiewicz-kultusz. Századunk 20-as éveiben Tomcsányi János, lengyel klasszikusok jeles fordítója, emlékezik meg Mickiewiczről: „költészetében olyan erő mutatkozik, melyet eddig a lengyel költészetben senki fölül nem múlt.” A 30-as években egy lelkes veterán írónk, Sziklay János lefordítja németből a teljes *Pan Tadeuszt*, ez azonban kéziratban ma adt. A lengyel irodalomnak mind ez ideig legnagyobb összefoglaló monográfiájában Nagysolymosi József 1934-ben méltó módon emlékezik meg a lengyel irodalom „legnagyobbjáról.” Világirodalomtörténeteink is nagy teret szentelnek Mickiewicznek s különösen újabban, színes és jellemző képet rajzolt a nagy romantikusról Szerb Antal (1941.) Csapláros István. A *lengyel irodalom Magyarországon* című könyvében, miután végigkísérte a lengyel szellemnek hazánkban megtett útját, külön fejezetben szól Mickiewicznek magyarországi hatásáról az első nyomoktól kezdve napjainkig. Ő mutatott rá nyomatékosan Petőfi Mickiewicz-érdeklődésére: Petőfinek fennmaradt egy jegyzéke azokról a könyvekről, melyeket meg akart szerezni magának, ebben a jegyzékben szerepel a következő munka: Mickiewicz: *Oeuvres complètes*, trad. nouv. par le comte Ostrowski.

Jelentős fordulatot hozott a magyar Mickiewicz-kultusz történetében az 1950-es esztendő. Ebben az évben jelent meg Mickiewicz válogatott írásainak eddig leggazdagabb gyűjteménye s ebben — egy kivételével — a *Krimi szonettek* új, művészi tolmácsolása. Fordítóink siettek ezeket a mélyzengésű sorokat nyelvünkön megszólaltatni s vállalkozásuk nemcsak sikerült, de méltó is volt a legnagyobb lengyel költő emlékéhez.

Vázlatosan bár, végigkísértük Mickiewicz magyarországi útját. Láttuk, hogy a magyar szellemiség hogyan alakította ki sajátos Mickiewicz-szemléletét, s az milyen jótékony hatást gyakorolt irodalmunk fejlődésére. Kezdetben tapogatózva, majd egyre fokozódó lendülettel, Mickiewicz lírája teljes intenzitással bekapcsolódott irodalmunk vérkeringésébe, de egyelőre elbeszélő költeményeinek fordításait (a teljes *Pan Tadeuszt*) hiányoljuk, mert a „lengyel Dante” látomásai éppúgy megtették volna ösztönző és ihlető hatásukat, mint a *Divina Comedia* angyali poétája. Egyben azonban minden korszak megegyezett: Mickiewicz szabadságeszméinek hangsúlyozásában és ezen eszmények meggyőző erejű hirdetésében.

BIBLIOGRÁFIAI
VÁZLAT

I.

GYŰJTEMÉNYEK

1880 *Sonety Krymskie*

Krimi szonettek.

Fordította: *Gáspár Imre*. Bp. 1880, Szerző.
16° 24. l. — [A fordító előszavával.]

1895 *Sonety*

Szonettjei.

Fordította: *Béri Gyula*. Bp. 1895, Franklin.
16° 72. l. — [Életrajzi bevezetővel.]

/Olcso Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o. — [A címlapon a régi évszám, a borítékon a régi sorozatszám <342> is feltüntetve!]

/Olcso Könyvtár. Új sorozat. 919./

1950 **Válogatott írásai.**

Szerkesztette: *Kardos László és Kovács Endre*.
[A kötet fordítói: *Devecseri Gábor*. — *Fodor József*. — *Gáspár Endre*. — *Hajnal Anna*. — *Hegedűs Géza*. — *Juhász Géza*. — *Kálnoky László*. — *Kardos László*. — *Kardos Pál*. — *Kemény Ferenc*. — *Képes Géza*. — *Keszthelyi Zoltán*. — *Nadányi Zoltán*. — *Nemes Nagy Ágnes*. — *Radó György*. — *Rónai Mihály András*. — *Rubin Szilárd*. — *Szabó Lőrinc*. — *Szabó Magda*. — *Szász Imre*. — *Vajda Endre*. — *Vas István*. — *Végh György*. — *Vidor Miklós*.] [A bevezető tanulmányokat *Nikoláj Tyihonov* és *Mieczysław Jastrun* írták.] [Mickiewicz prózai cikkeit fordította és a jegyzeteket írta: *Kovács Endre*. [Bp. 1950.] Révai, 183 l.]

II.

EGYES MŰVEK.

1834 *Konrad Wallenrod*

Egy litván bárd siratja honának a németek általi elfoglaltatását. [Vers.]

Fordította: *Toldy Ferenc*. Tudománytár. 1834. II. kötet. 120—121. l. — [Fordítás-részlet prózában.]

Részlet a Wallenröd Konrádból. [Vers.]

Fordította: *Sebesztha Károly*. Ország-Világ. 1890. 28. sz. 450. l.

1839 *Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego*

Zarándokság könyvei. [Tanulmány-részlet.]

Fordította: *Kazinczy Gábor*. Athenaeum. 1839. II. kötet. 166—170., 181—185. hasáb.

1876 *Ajudah*

Ajudah. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 243. l.

— U. az. Krími szonetek. Bp. 1880, Szerző. 16° 23. l.

Judah. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet, 1894. 152 l.

Ajudág. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 68. l.

/Olcsó Könyvtár. 342/

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Ajudah. [Vers.]

Fordította: *Radó György*. Mickiewicz Válo-

- gatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 93. l.
 — U. az. Mai Lengyelország. 1955. 2. sz.

Alusztu w dzien

Alusztu nappal. [Vers.]

- Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 231. l.
 — U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 17. l.

Alusta reggel. [Vers.]

- Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 150. l.
 — U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 61. l.
 /Olcsó Könyvtár. 342./
 — U. az. 2. kiadás. Bp. 1898. U. o.
 /Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./
 — U. az. Nagyasszonyunk. [Győr.] 1912. 27. l.

A lusta nappal. [Sic!] [Vers.]

- Fordította: *Kardos Pál*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 86. l.

Alusztu w nocy

Alusztu éjjel. [Vers.]

- Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 231—232. l.
 — U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 18. l.

Alusta éjjel. [Vers.]

- Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1895. 151. l.
 — U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 62. l.
 /Olcsó Könyvtár. 342./
 — U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
 /Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A lusta éjjel. [Sic!] [Vers.]

- Fordította: *Szabó Magda*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 87. l.

Bajdary

Bajdary. [Vers.]

- Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 243. l.

- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 16. l.

Bajdari. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 149. l.

- U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895. Franklin, 16° 60. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Bajdar. [Vers.]

Fordította: *Kardos László*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 85. l.

- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1953, Szépirodalmi Könyvkiadó. 120. l.

Bakczysaraj

Bakcsiszeráj. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 209. l.

- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 12. l.
- U. az. Pesti Napló. 1890. 182. sz.
- U. az. Vasárnapi Ujság. 1890. 27. sz.

Bakcsiszeráj. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Vasárnapi Ujság. 1894. 24. sz.

- U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 56. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./
- U. az. Nagyasszonyunk. [Győr.] 1912. 154. l.

Bakcsiszerája. [Vers.]

Fordította: *g[áspár] i[mre?]* Hazánk. 1901. 216. sz.

Bahcsiszaráj. [Vers.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 81. l.

- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1950, Franklin, 204. l.

- U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 27. l.

Bakczysaraj w nocy

Bakcsiszeráj éjjel. [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 223 l.

- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880. Szerző. 16° 13. l.

A bagcsiszeráj éjjel. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 150—151. l.

- U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 57. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

- U. az. Nagyasszonyunk. [Győr.] 1912. 154. l.

Bahcsiszaraj éjszaka. [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 82. l.

Burza

Vihar. [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 231. l.

- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 10. l.

Vihar. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 54. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Vihar. [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai [Bp. 1950,] Révai. 79. l.

- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1950, Franklin. 205. l.

Cisza morska

Czélcsend [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 232. l.

Szélcsönd a tengeren. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 8. l.

Nyugodt tenger. A tarkankuti magaslat táján. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 52. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Szélcsend. [Vers.]

Fordította: *Kemény Ferenc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 78. l.

Czatyrdah

Csatyrdah. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 243. l.

— U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 22. l.

Csatürdag. Mirza, a zarándok vezetője. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 148 l.

— U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 63. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

— U. az. Nagyasszonyunk. [Győr.] 1912. 154. l.

Csatirdah. [Vers.]

Fordította: *Juhász Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 88. l.

Droga nad przepaścią w Czufut-kale

Ösvény Dzsehud-Kale meredélyén. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 243—244. l.

Dsehud Kale. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 24. l.

A dzsehud-kalei mélység felett. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám

- Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 65. 1.
 /Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
 /Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./
- A dzsehudkalei mélységek felett. [Vers.]
 Fordította: [Béri Gyula.] Nagyasszonyunk.
 [Győr.] 1912. 27. 1.
- Út a csufut-kalei szakadék fölött. [Vers.]
 Fordította: Juhász Géza. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 90. 1.

Góra Kikineis

- Kykineis. [Vers.]
 Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 243. 1.
- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 21. 1.
- A Kikineisz hegy. [Vers.]
 Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 66. 1.
 /Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
 /Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./
- A Kikineisz-hegy. [Vers.]
 Fordította Kardos László. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 51. 1.
- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1953. Szépirodalmi Könyvkiadó. 119. 1.

Grób Potockiej

- Potoczka sírja. [Vers.]
 Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 223. 1.
- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 14. 1.
- U. az. Vasárnapi Ujság. 1880. 5. sz.
- U. az. Vasárnapi Ujság. 1890. 27. sz.
- Potocka sírján. [Vers.]
 Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 58. 1.
 /Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
 /Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Potocka grófnő sírjánál. [Vers.]

Fordította: *Raics István*. Kelet Népe. 1941. 11. sz. — [Jegyzettel.]

Potocka sírja. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 83. l.

— U. az. Forum. 1950. 89. l.

Potocka sírja. [Vers.]

Fordította: *Radó György*. Magyar Nemzet. 1950. 23. sz.

— U. az. Friss Ujság. 1950. 24. sz. — [Jegyzettel.]

— U. az. Debrecen. 1950. 25. sz. — [Jegyzettel.]

Mogily haremu

A hárem sírjai. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 209. l.

— U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 15. l.

A hárem sírjai. Mirza, a zarándoknak. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 151—152. l.

— U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 59. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A hárem sírjai. [Vers.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 85. l.

Pielgrzym

A vándor. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 243. l.

— U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 20 l.

A zarándok. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Budapesti Szemle. 77. kötet. 1894. 148—149. l.

- U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 64. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A zarándok. [Vers.]

Fordította: Gáspár Endre. Forum. 1950. 89. l.

Zarándok. [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 89. l.

- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1950, Franklin. 205. l.
- U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 28. l.

Ruiny zamku w Balaklawie

Balaklava. [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 223. l.

- U. az. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 19. l.

A balaklavai vár romjai. [Vers.]

Fordította: Béni Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 67. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Balaklavai várromok. [Vers.]

Fordította: Kardos László. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 92. l.

- U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1953, Szépirodalmi Könyvkiadó. 119—120. l.

Stepy Akermánskie

Akermannok. [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Figyelő. 1876. 231. l.

Ákerman pusztaság. [Vers.]

Fordította: Gáspár Imre. Krími szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 7. l.

Az akjermáni puszta. [Vers.]

Fordította: Béla Henrik. A Hét. 1892. 7. sz.

Az akermani síkságon. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Vasárnapi Ujság. 1894. 24. sz.

— U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 51. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

— U. az. Nagyasszonyunk. [Győr.] 1912. 154. l. Krimmi kép. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Magyar Génusz. 1903. 40. sz.

— U. az. Magyar Közélet. 1907. 5. sz.

Száműzetés. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Egyetértés. 1904. 56. sz.

Az akermani síkságon. [Vers.]

Fordította: *Képes Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 77. l.

— U. az. Válogatott műfordítások. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 121. l.

Widok gór ze stepów Kozłowa

Kilátás orcmra a kozlovi síkról. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 231. l.

Kilátás a kozlovi partokról. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Krimi szonettek. Bp. 1880, Szerző. 16° 11. l.

Kilátás a hegyekre a kozlovi síkságról. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 55. l.

/Olcsó Könyvtár 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Kilátás a hegyre a kozlovi síkságról. [Vers.]

Fordította: *Hegedűs Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 80. l.

Żegluga.

Hajón. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Figyelő. 1876. 223. l.

— U. az. Krimi szonettek. Bp. 1880, Szerző.
16° 9. l.

Kedvező szél. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 53. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898. U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

1885 *Pierwiosnek*

Kankalin. [Vers.]

Fordította: *Luby Sándor*. Képes Családi
Lapok, 1885, 19. l.

Primula veris. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Magyar Génusz.
1903, 42. sz.

1886 *Farys*

Fárisz. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Arad és Vidéke.
1886. 95. sz.

Farys. [Vers.]

Fordította: *Vidor Miklós*. Mickiewicz Válo-
gatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 96—100. l.

1890 *Do Niemna*

A Nyimenhez. [Vers.]

Fordította: *Széchy Károly*. Divat Salon.
1890. 23. sz.

A Niemen folyóhoz. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. A Hét. 1893. 7. sz.

A Nyemenhez. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 32. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A Nyemenhez. [Vers.]

Fordította: *Nadányi Zoltán*. Mickiewicz Vá-
logatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 54. l.

— U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.]
1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 34. l.

Pani Twardowska

Tivadarovska. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Imre*. Vasárnapi Újság.
1890. 27. sz. — [Részlet.]

Signorino Twardowska

Tradukis *A. Grabowski*. Szekszárd 1901,
Lengyel Pál. 11 l. — [Eszperanto.]

Trzech Budrysów

A három Budrysz. Ballada.

Fordította: *Béla Henrik*. Budapesti Hírlap.
1890, 191. sz.

1892 *Danaidy*

Hová tűnt szépeim, a kor... [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Fővárosi Lapok.
1892. 202. sz.

Danaidák. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 45. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Danaidák.

Fordította: *Hegedűs Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 76. l.

Ekskuza

Meghitt körben szerelmet énekeltem... [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Fővárosi Lapok.
1892. 202. sz.

Védekezés. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 46. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Panicz i dziewczyna

Urfi és leányzó. [Vers.]

Fordította: *Béla Henrik*. Ország-Világ. 1892.
751. l.

Potępi nas świętoszek

A nagy tömeg nem ért... [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Fővárosi Lapok.
1892. 202. sz.

Találkozás a ligetben. II. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 30. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Powrót taty

Találkozás az atyával. [Vers.]

Lengyelből fordította: *Máthé Miklós*. Nyír-
vidék. 1892. 6. sz.

— U. az. Magyar Szemle. 1903. 369. l.

Ranek i wieczór

Reggel és este. [Vers.]

A Hét. 1892. 31. sz.

Reggel és este. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám
Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 31. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Reggel és este. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Endre*. Mickiewicz Vá-
logatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 66. l.

1893 Do...

...-nek. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Fővárosi Lapok.
1893. 111. sz.

— U. az. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp.
1895. Franklin. 16° 35. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

...hoz. [Vers.]

Fordította: *Rónai Mihály András*. Mickie-
wicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai.
68. l.

Luba! ja wzdycham...

Szonett. [Vers.]

Fordította: *Wallesz Jenő*. Élet. 1893. 689. l.

...-nek. IV. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám

Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 38. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Sóhajtság. [Vers.]

Fordította: *Szabó Magda*. Mickiewicz Vá-

logatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 69. l.

1895 Do D. D.

D. D.-nek. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám

Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 42. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Látogatás. [Vers.]

Fordította: *Kardos László*. Mickiewicz Vá-

logatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 73. l.

D. D.-nek. [Vers.]

Fordította: *Kardos László*. Válogatott mű-

fordításai. Bp. 1953, Szépirodalmi Könyv-
kiadó. 121—122. l.

Do Laury

Laurának. I. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám

Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 26. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Laura. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Magyar Génusz.

1903. 40. sz.

— U. az. Egyetértés. 1904. 56. sz.

Laurához. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 64—65. l.

Do wizytujących

A látogatóknak. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 43. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A látogatókhoz. [Vers.]

Fordította: *Hegedűs Zoltán*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 74. l.

Dobranoc

Jó éjszakát! [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 40. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Jó éjt! [Vers.]

Fordította: *Juhász Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 71. l.

Dobrywieczór

Jó estét! [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 41. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Fuit. [Vers.]

Új Élet. [Marosvásárhely.] 1908. 16. l.

Jó estét. [Vers.]

Fordította: *Végh György*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 72. l.

Dzieńdobry

Jó reggelt! [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 39. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Jó reggelt! [Vers.]

Fordította: Kardos László. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 70. l.

— U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1953,
Szépirodalmi Könyvkiadó. 121. l.

Mówię z sobą

Laurának. II. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 27. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Nieuczona twa postać

Laurának. III. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 28. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Pierwszy raz jam niewolnik

...-nek. III. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 37. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Poezyjo! gdzie cudny pędzel twojej ręki

...-nek. II. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 36. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

— U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.

/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Pożegnanie

Búcsú. [Vers.]

Fordította: Béri Gyula. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 44. l.

/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Búcsú. [Vers.]

Fordította: *Végh György*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 75. l.

Przypomnienie

Emlékezés. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 25. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Rezygnacja

Lemondás. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 34. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

Rezignáció. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Magyar Génusz. 1903. 40. sz.

Szerelem. [Vers.]

Fordította: *Telekes Béla*. Egyetértés. 1904. 56. sz.

Strzelec

A vadász. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 33. l.
/Olcsó Könyvtár. 342./

- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./

A vadász. [Vers.]

Fordította: *Hegedűs Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 67. l.

Widzenie się w gaju

Találkozás a ligetben. I. [Vers.]

Fordította: *Béri Gyula*. Mickiewicz Ádám

- Szonettjei. Bp. 1895, Franklin. 16° 29. 1.
/Olcsó Könyvtár. 342./
- U. az. 2. kiadás. Bp. 1898, U. o.
/Olcsó Könyvtár. Új sorozat. 919./
- 1902 *Żywila. Powiastka z dziejów litewskich*
Zsyvila. A litván történelemből vett elbeszélés.
Lengyel eredetiből fordította: *Lattyák Nándor*. Magyar Szemle. 1902. 286—287. 1.
- 1903 *Wilija* [Pieśń z Konrada Wallenroda.]
Wilija. [Vers.]
Fordította: *Telekes Béla*. Magyar Génusz. 1903. 40. sz.
— U. az. Magyar Közélet. 1907. 5. sz.
- 1939 *Arcy-Mistrz*
A nagy-mester. [Vers.]
Fordította: *Bardócz Árpád*. Vigilia. 1939. 208. 1.
- Mędrca*
A' bölcsek. [Vers.]
Fordította: *Bardócz Árpád*. Vigilia. 1939. 209. 1.
- 1948 *Odezwa do Węgrów*
Párizsi szózata a magyar forradalmárokhöz.
A ti szabadságotokért és a mienkéért. 1948. 4—5. 1.
- Felhívás a magyarokhoz.
Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1948.] Révai. 139—141. 1.
- U. az. Mai Lengyelország. 1955. 1. sz. — [Jegyzettel.]
- A „Tribune de Peuples” szózata a magyarokhoz. [Páris, 1849 április 21.] Kis Újság. 1950. 24. sz.
- 1949 *Do przyjaciół Moskali*
Orosz barátaimhoz. [Vers.]
Fordította: *Képes Géza*. Szabad Szó. 1949. 7. sz.
— U. az. Bulletin. 1949. 1. sz.

- U. az. Kis Újság. 1950. 24. sz.
- U. az. Szabad Szó. 1950. 26. sz.
- U. az. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 110. l.
- U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 25—26. l.
- U. az. Válogatott műfordítások. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 122—123. l.

1950 Do ***

Marylához. [Vers.]

Fordította: *Kálnoky László*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 101. l.

- U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 28—30. l.

Do M***

M.-hez. [Vers.]

Fordította: *Nemes Nagy Ágnes*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 56—57. l.

Do samotności

A magányhoz. [Vers.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 107. l.

Do — w stambuch

Dr. Kowalska emlékkönyvébe. [Vers.]

Fordította: *Keszthelyi Zoltán*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 55. l.

- U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 35. l.

Dudarz

A dudás. Ballada.

Fordította: *Juhász Géza*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1954,] Révai. 46—51. l.

Dumania w dzień odjazdu

Gondolatok a távozás napján. [Vers.]

Fordította: *Fodor József*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 62—63. l.

Gdy tu mój trup

Bár itt vagyok... [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 112. l.

Lilije

Liliomok. Ballada.

Fordította: Szabó Lőrincz. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 36—45. l.

Nad wodą, wielką i czystą

A tó felett. [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 111. l.

— U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 33. l.

Na pokój grecki

A görög szobára. [Vers.]

Fordította: Szabó Lőrinc. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 94—95. l.

Nowy Rok

Új Év. [Vers.]

Fordította: Vajda Endre. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 59—60. l.

Oda do młodości

Óda az ifjúsághoz. [Vers-részlet.]

Lengyelből fordította: Sz[ily] E[rnő.] Fiatalok Műscrönyve. [Bp. 1950.] MINSZ. 14. l.
— [Jegyzettel.]

Vessük a vállunk hős testvéri láncba... [Vers-részlet.]

Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. [5.] l.

Óda az ifjúsághoz. [Vers.]

Fordította: Kardos László. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 28—30. l.

— U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 22—24. l.

— U. az. Válogatott műfordításai. [Bp.] 1953, Szépirodalmi Könyvkiadó. 116—118. l.

Pan Tadeusz

A francia divat ellen. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rubin Szilárd*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 114—115. l. 244. l.

A litván őserdőben. [Vers-részlet.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 116—117. l.

— U. az. Lengyel Költők Antológiája. [Bp.] 1951, Szépirodalmi Könyvkiadó. 31—32. l.

A parasztok. [Vers-részlet.]

Fordította: *Vas István*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 121. l.

A vadászat. [Vers-részlet.]

Fordította: *Hajnal Anna*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 118—120. l.

Jankiel hangversenye. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rubin Szilárd*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 122—123. l.

Pan Tadeusz. [Vers-részlet.]

A mai lengyel kultúra. Bp. 1950, Szikra. 40. l.

/Marxista Ismeretek Kiskönyvtára. 110./

Ezernyolcszáztizenkettő. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rónay György*. Vigilia. 1950. 242—243. l.

Polonaise. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rónay György*. Vigilia. 1950. 244. l.

Felhőjáték. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rónay György*. Vigilia. 1950. 244. l.

Este. [Vers-részlet.]

Fordította: *Rónay György*. Vigilia. 1950. 240. l.

Pieśń

Ádám dala. [Vers.]

Fordította: *Nemes Nagy Ágnes*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 25. l.

Pieśń Filaretów

Filarét-dal. [Vers.]

Fordította: *Gáspár Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 26—27. l.

Polaty się lzy

Elfolytak a könnyek. [Vers.]

Fordította: *Devecseri Gábor*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 113. l.

Śmierć Pułkownika

Az ezredes halála. [Vers.]

Fordította: *Keszthelyi Zoltán*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 102. l.

Świtezianka

Svitezianka. Ballada.

Fordította: *Kardos Pál*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 31—35. l.

Te rozkowitzle świeżo drzewa

A vándor dala. [Vers.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 109. l.

— U. az. Válogatott műfordításai. Bp. 1950, Franklin. 205—206. l.

A száműzött dala. [Vers.]

Fordította: *Szabó Lőrinc*. Független Magyarország. 1950. 5. sz.

Tribune des Peuples 16/III/1849

Előszó a bourges-i perhez.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 129—131. l.

Róma és a hivatalos katolicizmus.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 132—133. l.

Olaszországnak pénzre van szüksége.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 134—135. l.

A nép ellenségei.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950,] Révai. 136. l.

Az amerikai demokraták címére.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 137—138. l.

A megrágalmazott lengyel legionáriusok védelmére.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 142—143. l.

Munkásházak.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 144—145. l.

A római köztársaság.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 146—147. l.

Az orosz cár kiáltványa.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 148—150. l.

A forradalom letörése Olaszországban és Magyarországon.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 151—152. l.

A német forradalom bukása.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 156—158. l.

IX. Pius.

Fordította: *Kovács Endre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 159—163. l.

Uciezka

Menekülés. [Vers.]

Fordította: *Nadányi Zoltán*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 102—160. l.

Wschód i Połnoc

Kelet és dél. [Sic!] [Vers.]

Fordította: *Szász Imre*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 58. l.

Żeglarz (Ilekróć ujrzysz...)

A hajós. [Vers.]

Fordította: *Keszthelyi Zoltán*. Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 52—53. l.

Żeglarz (O morze zjawisk!...)

A hajós. [Vers.]

Fordította: *Nemes Nagy Ágnes*. Mickiewicz
Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 61. l.

1953 *Podróżni*

Az utas. [Vers.]

Fordította: *Kardos László*. Válogatott mű-
fordításai. Bp. 1953. Szépirodalmi Könyv-
kiadó. 122. l.

III.

IRODALOM.

- 1834 *Toldy Ferenc*: A lengyel literatúra rövid története. (Egy ifjú lengyelnek levele Bonstettenhez.)
Tudománytár. 1834. II. kötet. 119—121. l. —
[Jean de Carro: Almanach de Carlsbad 1831. évi folyamából.]
- 1835 [*Toldy Ferenc*:] Lengyel literatúra.
Tudománytár. V. kötet. 1835. 215—217. l. —
[Ismerteti Mendelson Gyula fordításában a Der polnische Parnass c. gyűjtemény 1. füzetét <1834> a Literaturblatt után.]
— U. ott. VI. kötet. 1835. 225—227. l. — [Ismerteti Kannegiesser K. Lajos fordításában Wallenrod Konrad-ot <Leipzig 1834>, majd Nabelac és Werner fordításában Farys-t és Grazyna-t a Nordlichter c. gyűjteményben <Stuttgart 1834> a Literaturblatt után.]
- 1837 Lengyel literatúra.
Tudománytár. (Literatúra.) I. kötet. 1837. 22—24. l. — [Egy varsói közlemény kivonata <1836.>]
- 1839 Lengyelország tudományos helyzete Stanislaus Augustus idejében.
Németből [fordította:] M. K. Tudománytár. (Literatúra.) III. kötet. 1839. 267—272. l. —
[A Blatter f. litter. Unterh. után.]
- 1841 A[*lmási*] B[*alogh*] P[*ál*.:] A szlávok, oroszok, szerbek, csehek, lengyelek és lettek nyelvének s literatúrájának története, indus eredetök, régi emlékeik s jelen állapotjuk tekintetéből.
Tudománytár. (Literatúra.) V. kötet. 1841. 124—125. l.

- 1852 *Liszt François*: F. Chopin.
Paris 1852, M. Escudier. 10., 36—37., 90. l.
- 1853 *Kertbeny [Benkert] Károly*: Irodalmunk túl a határokon.
Szépirodalmi Lapok. 1853. 392. l.
- 1855 *Kazinczy Gábor*: A Russzinok. (Egy lengyelnek kéziratából.)
Új Magyar Múzeum. 1855. I. kötet. 204—213. l.
Salamon Ferenc: A jelenkor irodalmi.
Budapesti Hírlap. 1855. 867. sz. 2871. l.
- 1856 *Kazinczy Gábor*: Mickiewicz Ádám. Egy lengyel kéziratából.
Új Magyar Múzeum. 1856. I. kötet. 49—66. l.
Pompéry János: Mickiewicz Ádám.
Pesti Napló. 1856. 289—290. sz.
[*Robert Cyprian*.] A négy szláv irodalom.
Budapesti Hírlap. 1856. 96. sz.
- 1857 *Huszár Imre*: A legújabb lengyel irodalom.
Szépirodalmi Közlöny. 1857. 16—17. sz. 381—383., 405—407. l.
- 1858 K. [Kazinczy Gábor:] Lengyel irodalom.
Új Magyar Múzeum. 1858. I. kötet. 294—297. l.
K. [Kazinczy Gábor:] Lengyelország.
Új Magyar Múzeum. 1858 I. kötet. 108—111. l.
- 1859 A lengyel irodalom Varsóban.
Hölgyfutár. 1859. 39. sz. 333. l.
- 1862 [*Riedl Szende*.] A szláv irodalmak.
Kritikai Lapok. 1862. 243. l.
Aristides [Vajda János]: Polgárosodás.
Pest 1862, Heckenast Gusztáv. 151. l.
— U. az. Vajda János Összes Művei. Bp. [1944.] Franklin. 1212. l.
/[Magyar Parnasszus.]/

- 1866 *Puskin*: Anyégin Eugén. Regény versekben.
Oroszból fordította: *Bérczy Károly*. Pest
1866, Emich Gusztáv. 277. l.
- 1867 [*Irányi Dániel*: Mickiewicz síremléke előtt.]
Magyar Újság. 1867. 48. sz.
- Top...i*: [Mickiewicz Ádám síremlékének fel-
avatása a párizsi montmorency-i temető-
ben lengyel, francia, cseh, szerb és magyar
résztvevőkkel.]
Magyar Újság. 1867. 48. sz.
- Volf György*: A lengyel irodalomról.
Fővárosi Lapok. 1867. 292—293. sz. 1166.,
1171—1172. l.
- 1869 *Ihnatko György*: A lengyel nyelv és irodalom.
Fővárosi Lapok. 1869. 40—41. sz. 153—159.,
162—163. l.
- 1873 *Liszt Ferenc*: Chopin.
Franciából [fordította:] *gróf Wass Ottilia*.
Bp. 1873, Franklin. 14., 32—33., 72., 74. l.
- 1879 *Jakab Elek*: Toldy Ferenc és Kazinczy Gábor.
Figyelő. VII. kötet, 1879. 333. l.
- 1887 *Kövy Béla*: Mickiewicz költői működése.
A Magyar Ifjúság Közlönye. 1887. 9. sz. +
- 1888 *Jaroszewszka Boleslava*: Tárca Varsóból.
Fővárosi Lapok. 1888. 499. l.
Rajzok Lengyelország történetéből.
Vasárnapi Újság. 1888. 543. l.
- 1890 *Gáspár Imre*: Mickiewicz.
Pesti Napló. 1890. 182. sz. +
- (*L.*:) Mickiewicz Ádám.
Fővárosi Lapok. 1890. 1343—1346. l.
- Sebesztha Károly*: Mickiewicz Ádámról. (Ham-
vainak Krakkóba szállítása alkalmából.) +
Ország-Világ. 1890. 27—28. sz. 430., 450. l.
- Mickiewicz.
A Hét. 1890. II. kötet. 15. l. +
- Mickiewicz.
Budapesti Hírlap. 1890. 181. sz. +

- Mickiewicz.
Egyetértés. 1890. 182. sz.
- Mickiewicz Ádám.
Vasárnapi Újság. 1890. 27. sz.
— [Arcképpel.]
- A Mickiewicz-ünnepély.
Fővárosi Lapok. 1890. 1350. l. — [Hamvainak hazaszállítása alkalmából.]
- 1891 Mickiewicz szerelme.
Pesti Napló. 1891. 194. sz. — [Részletek leveleiből.]
- 1897 Id. *Ábrányi Kornél*: Érintkezésem Mickiewicz (sic!) Ádámmal. (1844—1845.)
Életemből és emlékeimből. A történelem, irodalom és művészet köréből. Bp. 1897. Franklin. 15—23. l.
Ism.: Magyar Szemle. 1897. 254. l.
- Antonides [Thurnsteini Stefesius Alfréd.]* Mickiewicz.
Magyarország. 1897. 212. sz.
- Egy lengyel költő emlékszobra.
Alkotmány. 1897. 90. sz.
- 1898 *Tarnowszki Szaniszló*: Lengyel irodalom.
Az Osztrák—Magyar Monarchia írásban és képen. [XVI. kötet.] Galicia. Bp. 1898, M. Kir. Államnyomda. 4° 565., 607—612., 614—617. l. — [Képekkel.]
- 1893 Mickiewicz.
Aurora 1899. I. sz. 41. l.
- 1900 *Hamvas József*: Az egyetemes irodalomtörténet áttekintése.
Pozsony 1900, Stampfel. 16° 3. rész. 32. l.
/Stampfel-féle Tudományos Zseb-könyvtár. 20./
- 1911 *Bruckner Sándor*: Lengyelek.
Egyetemes Irodalomtörténet. 4. kötet. Bp. 1911, Franklin. 4° 494—499. l.
- 1914 *Overmans J.*: Eötvös und die Weltschmerz-dichtung.
Stimmen aus Maria—Laach. 1914. 1. sz.

- 1921 *Wiegler Paul*: A világirodalom története.
Király György és Turóczi-Trostler József
közreműködésével átdolgozta: *Benedek*
Marcell. 2. kötet. Bp. [1921.] Révai. 284—
285. l.
- 1922 *Krúdy Gyula*: Ál-Petőfi. Regény.
Bp. 1922. Athenaeum. 98. l.
— U. az. Új kiadás. [Bp. 1943.] Athenaeum.
51. l.
/Olcsó Regény./
- Liszt Ferenc*: Chopin.
Fordította: *Kereszty István*. [Lackó Géza
bevezetőjével.] Bp. [1922.] Kultúra. 16°
110. l.
/Kultúra Könyvtár. 3.]
- 1925 *Tomcsányi János*: A lengyel irodalom a XVIII.
XIX. században.
Magyarország. 1925. 122. sz.
- 1929 *Bevilaqua-Borsody Béla*: Mickiewiczről.
Nemzeti Újság. 1929. 215. sz.
sz[ántó] r[udolf:] A legújabb lengyel irodalom.
Pesti Napló. 1929. X. 20. sz. vasárnapi mell.
- 1934 *Nagysolymosi József*: A lengyel irodalom.
Bp. 1934, Szent István Társulat. 16° 47—
56. l.
/Szent István Könyvek. 115./
- 1935 *Lukács György*: Mickiewicz Ádám.
Budapesti Szemle. 239. kötet. 1935. 238—
242. l.
- Palóczy Edgár*: Az utolsó Mickiewicz-sarjadék
boltiszolga Óbudán.
Pesti Napló. 1935. 170. sz.
- Palóczy Edgar*: La mémoire d' Adam Mickie-
wicz. A l'occasion de quatre-vingtième an-
niversaire de sa mort.
Gazette de Hongrie. 1935. 38. sz.
- Sántay Mária*: A magyar fordításban 1901—
1933. megjelent szépirodalmi művek.
Statkowski József: Lengyelország. Bp.
[1935.] „Studium“, 64—65. l.

A „Lengyel Dante” emlékezete.

Nemzeti Újság. 1935. 270. sz.

Emlékülést tart a Magyar Mickiewicz Társaság.

Magyar Hirlap. 1935. 268. sz.

Ungarische Mickiewicz Gesellschaft.

Pester Lloyd. 1935. 268. és 272. r. sz.

1936 *Lukács György*: Mickiewicz emlékezete.

Életem és Kortársaim. 1936. II. kötet. 269—272. l.

Palóczy Edgár: Mickiewicz Magyarországon.

Magyarország—Lengyelország. Magyar—

lengyel kapcsolatok a történelemben, kultúrában és gazdasági téren. Bp. 1936, Magyar—Lengyel Társaság. 4° 159—161. l.

— U. az. lengyel nyelven is: Warszawa.

Jahresversammlung der Ungarischen Mickiewicz Gesellschaft.

Pester Lloyd. 1936. 90. r. sz.

1938 *Csapláros István*: Lengyel sors- és nemzettudat a magyar irodalomban.

Apolló. 1938. 187—203. l.

— U. az. Kny. is: Kecskemét, 1939, Szerző. 16. l.

Kertész János: Lengyelország a magyar sajtóban.

Magyar—lengyel bibliográfia. Bp. 1938, Magyar Mickiewicz Társaság. 94 l.

Palóczy Edgár: A Bibictelep irodalmi szenzációja. (Hol készül a Pan Tadeusz magyar fordítása.)

Budai Napló. 1938. 27—28. sz.

Palóczy Edgár: Lengyel költők.

Ország-Világ. 1938. 29—30. sz.

Petri Mór: Mickiewicz Ádámra. [Vers.]

Naplemente fáklyalángja. [Verse.] Bp. [1938.] Szerző. 143. l.

— U. az. *Kertész János*: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon. Bp. 1941, Magyar Mickiewicz Társaság. 21—22. l.

- A lengyelek nemzeti eposza magyarul.
Pesti Napló. 1938. 122. sz. — [Sziklay János
Pan Tadeusz fordításáról.]
- 1939 P[alóczi] E[dgar:] La jubilé de la Société Hongroise Mickiewicz.
Gazette de Hongrie. 1939. 5. sz.
- 1941 Kertész István: A daloló sas. [Vers.]
Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon. Bp. 1941, Magyar Mickiewicz Társaság. 23. l.
- Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon.
Sziklay János előszavával. Bp. 1941. Magyar Mickiewicz Társaság. 27 l.
- Némegy Gyula: Mickiewicz Szegeden. [Vers.]
Kertész János: Mickiewicz Ádám emlékezete Magyarországon. Bp. 1941, Magyar Mickiewicz Társaság. 24—25. l.
- Szerb Antal: A világirodalom története.
2. kötet. Bp. [1941,] Révai. 282—285. l.
- 1943 Csapláros István: A lengyel irodalom Magyarországon.
[Kertész János előszavával.] Bp. 1943, A Lengyel Könyvtár kiadása. 35—43. l.
- Kertész János: Mickiewicz — Paderewski — Sienkiewicz.
Bp. 1943, Magyar Mickiewicz Társaság. 3—8. l. — [Bevezetéssel.]
Ism.: Bihari Sándor. Láthatár. 1943. 275. l.
- Rouppert Kázmér: Fagyöngy.
Fordította: Kertész János. Mickiewicz — Paderewski — Sienkiewicz. Bp. 1943, Magyar Mickiewicz Társaság. 19—22. l.
- 1947 Bevilacqua-Borsody Béla: Adam Mickiewicz első szlovák fordítója: Pavel Dobzsynski.
Magyar—Lengyel Kurir. 1947. 1. sz.
- Bevilacqua-Borsody Béla: Magyar—lengyel kard és toll 1848—49.
Magyar—Lengyel Kurir. 1947. 4—7. sz.

- Csapláros É[tienne:] [Mickiewicz.]
 Revue d'Histoire Comparée. 1947. 272. l.
- 1948 *Passuth László*: Mickiewicz Ádám.
 Magyar Nemzet. 1948. 298. sz.
- Puskin*: Mickiewiczhez. [Vers.]
 Fordította: Szabó Lőrinc. Örök Barátaink.
 II. kötet. Bp. 1948, Egyetemi nyomda. 201. l.
- U. az. Szabó Lőrinc Válogatott műfordításai. Bp. 1950, Franklin. 216—217. l.
- Adam Mickiewicz lengyel költő, a forradalmak lelkes harcosa.
 A ti szabadságotokért és a miénkért. 1948. 1. sz.
- A szabadság lengyel dalnoka. Mickiewicz Ádám.
 Hírlap. 1948. 295. sz.
- 1949 k. j.: Kelet-Európa költői.
 Szabad Szó. 1949. 7. sz.
- Kozocsa Alexandre*: Contributions a létude échos hongrois de Mickiewicz.
 Études Slaves et Roumaines. [Bp.] 1949. 111—126. l.
- U. az. Kny. is.
- Nagy Sándor*: A lengyelországi irókkongresszusról.
 Tiszatáj. [Szeged.] 1949. 2—8. l.
- Puskin*: Mickiewicz. [Vers.]
 Fordította: Képes Géza. Puskin Válogatott művei. I. kötet. [Bp. 1949.] Szikra és Új Magyar Könyvkiadó. 169. l.
- U. az. Képes Géza: A szabadság magvetői. [Műfordítások.] [Bp. 1949.] Révai. 36. l.
- Mickiewicz-ünnepségek Lengyelországban.
 Szabad Szó. 1949. 22. sz.
- Puskin és Mickiewicz.
 Politika. 1949. 14. sz.
- 150 éve él Mickiewicz.
 Bulletin. 1949. 1. sz.
- 1950 *Fadrusz Tibor*: Egy szobor talapzatára.
 Haladás. 1950. 4. sz.

- Gogolák Lajos*: Adam Mickiewicz.
Kis Újság. 1950. 24. sz.
- György László*: Mickiewicz.
Színház és Mozi. 1950. 4. sz. — [Képpel.]
- Jastrun Mieczysław*: Az élő Mickiewicz.
Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.]
Révai. 7—10. l.
- Képes Géza*: Adam Mickiewicz.
Szabad Nép. 1950. 26. sz.
- Kozocsa Alexandre*: Mickiewicz en Hongrie.
Bp. 1950, [Kultúrkapcsolatok Intézete.] 16 l.
Ism.: [Gogolák Lajos.] Kis Újság. 1950. 127.
sz. — Jan Reychman. Nowa Kultura. [War-
szawa.] 1950. 24. sz.
- Ortutay Gyula*: Beszéd a Mickiewicz-emlékév
záróünnepségén.
Kis Újság. 1950. 26. sz.
- Ortutay Gyula* előadása a nagy lengyel forra-
dalmár költőről az Írószövetség Mickiewicz-
ünnepségén.
Szabad Nép. 1950. 26. sz.
- Ortutay Gyula*. Mickiewicz
Forum. 1950. 90—95. l.
- Puskin*: Mickiewicz. [Vers.]
Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.]
Révai. 174. l.
- [*Rónay György*.] Jegyzet a fordításokhoz.
Vigilia. 1950. 244. l.
- Rónay György*: Mickiewicz Ádám.
Vigilia. 1950. 233—240. l.
- Sós Endre*: „Millió a nevem“. Mickiewicz, a
nép írója.
Magyar Nemzet. 1950. 24. sz.
- [*Szabó Lőrinc*.] Mickiewicz.
Válogatott műfordításai. Bp. 1950. Franklin.
413. l.
- Tyihonov Nikolaj*: Mickiewicz.
Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.]
Révai. 11—21. l.

- Zs. J.: Mickiewicz és a „Népek tavasza”.
Új Világ. 1950. 4. sz.
- Adam Mickiewicz, a népszabadság költője.
Délmagyarország. [Szeged.] 1950. 24. sz.
- Január 28-án leleplezik Mickiewicz helyreállított szobrát.
Kis Újság. 1950. 23. sz.
- A „lengyel Petőfi.”
Független Magyarország. 1950. 46. sz.
- Ma véget ér a Mickiewicz-év.
Független Magyarország. 1950. 5. sz.
- Mickiewicz.
Szabad Szó. 1950. 24. sz.
- Mickiewicz Ádám.
Mickiewicz Válogatott Írásai. [Bp. 1950.] Révai. 167—168. l.
- A Mickiewicz emlékév íróünnep.
Kis Újság. 1950. 24. sz.
- Mickiewicz emlékünnep.
Magyar Nemzet. 1950. 23. sz.
- Mickiewicz szobrának leleplezésével fejeződik be szombaton Varsóban a költő centenáris ünnepségeinek sora.
Világosság. 1950. 22. sz.
- A népszabadság költője.
Világosság. 1950. 24. sz.
- 150 éve született Mickiewicz, Lengyelország legnagyobb költője.
Népszava. 1950. 25. sz.
- „Valóra vált Mickiewicz álma.”
Magyar Nemzet. 1950. 26. sz.
- Varsóban felavatták Mickiewicz újjáépített emlékművét.
Világosság. 1950. 26. sz.
- A varsói Mickiewicz-emlékkiállítás.
Kis Újság. 1950. 20. sz.

- 1951 *Kovács Endre*: Mickiewicz és a magyar szabadságharc.
Századok. 1951. 197—212. 1.
- 1952 *Kozocsa Sándor*: Mickiewicz na Węgrzech.
Pamiętnik Literacki. [Warszawa.] 1952. 463—482. 1.
— U. az. Kny. is.
- 1953 *Kardos László*: Mickiewicz.
Kardos László: Válogatott műfordításai.
[Bp.] 1953, Szépirodalmi Könyvkiadó. 423. l.
- 1954 Mickiewicz halálának 100. évfordulójára.
A Könyvtáros. 1954. 3. sz.
- 1955 *Pákozdy Ferenc*: Mickiewicz emlékműve előtt.
[Vers.]
Mai Lengyelország. 1955. 7. sz. — [Képpel.]
- Radó György*: Mickiewicz műveinek népszerűsítése Magyarországon a XIX. században.
Mai Lengyelország. 1955. 2. sz.
- Ungvári Jenő*: Adam Mickiewicz, a népek szabadságáért küzdő légiók szervezője.
Szabad Hazánkért. 1955. 9. sz. — [Képekkel.]
- Ungvári Jenő*: Mickiewicz és a magyarok.
Művelt Nép. 1955. 30. sz. — [Képekkel.]
- A Mickiewicz-év előkészületei.
Mai Lengyelország. 1955. 3. sz.
- A Mickiewicz-év gazdag programja.
Mai Lengyelország. 1955. 2. sz. — [Arcképpel.]
- A Krími szonettek.
Mai Lengyelország. 1955. 1. sz.
- Adam Mickiewicz.
Mai Lengyelország. 1955. 9. sz.
- Mickiewicz Pan Tadeusza magyar nyelven.
Mai Lengyelország. 1955. 1. sz.

— Az anyaggyűjtést 1955 szeptemberében zártuk le. —

FÜGGELÉK

/Egykorú riport/

Páris, [1867] máj. 22-én.

Egy ép oly megható, mint érdekes ünnepélyről akarok ma számot adni a M. Ujság olvasóinak, remélve, hogy az érzést, a mely minket lelkesít, az otthoniak is osztani fogják.

A nagy lengyel költő, Mickiewicz Ádámnak gyermekei és barátai síremléket állítván, a Montmorency-i temetőben, az tegnap számos közönség jelenlétében felavattatott. Az összeseregletek nagyobb része ugyan lengyelekből állott, de nem hiányoztak más nemzetbeliek sem, franciák, csehek, szerbek és magyarok. S ez utóbbiak élén a nagy hazafi Kossuth Lajos, a ki a kiállítás alkalmából épen itt időzván, e végre külön meg vala híva. A többi magyarok közül láttuk még Vukovics Sebőt, Ihász ezredest, Irányi, Simonyi Ernőt, Tanárky Gyulát és másokat.

Az ünnepély misével kezdődött, azután következtek a szónoklatok, szabad ég alatt, a síremlék tövében.

Először Walewski szólott francia nyelven, az elhunynak irodalmi és hazafiúi érdemeit fejtegetve. Utána egy lengyel olvasott föl hosszú értekezést anyai nyelven, mire Carnot lépett elő, megemlítve, hogy míg az udvarok fényes fogadtatást készítenek azon hatalmasoknak, kik egyetlen szóval milliók könnyeit letörölhetnék, ő és barátai ugyane pillanatban szükségét érzik annak, hogy a nemzeti függetlenség vértanúinak rokonszenvöket fejezzék ki. Azután gr. Fouché de Careil mondott néhány lelkes szavat, mire Irányi Dániel, ugyancsak franciául mondott egy rövid beszédet, melynek fordítása íme következik:

„Kissé későn hivatván fel ez ünnepélyen részvéltelre, valódi ékesszólással kellene bírnom, hogy úgy a kitűnő emberhez, kinek emlékezetét üljük, mint az országhoz, melynek tolmácsa gyanánt fellépek, méltó beszédet tartsak. — De inkább gyarló szónokul akarok nézetni, mint meg nem felelni a vett felszólításnak, az érzésekhez levén folyamodó, ha a gondolatok hiányozni találnának. Lengyel sírja felett magyar ember szíve nem maradhat néma.

Nem ismerém Mickiewicz Ádámot, sőt, megvalom, sajnálatomra, írásaiból is csak igen keveset olvastam; de ha történelme és költeményei becsét nem határozhatom is meg, a hazafi érdemei nem titok előttem. Én úgy tekintem Mickiewiczet, mint hazafi lengyelt, mint száműzöttet, mint testvért, s ez elég.

A testvériség Magyar- és Lengyelország között a két állam alapításával majdnem egykorú. Az erkölcsök és jellem bizonyos rokonsága által előidézve s a szomszédság és érdekugyanazonosság által táplálva, ez érzelem a harcmeszőkön közösen ontott vér által megerősödött. S a századok folyama nem gyöngítette meg azt. Ma is ép oly ifjan és szépen él a kebleinkben.

Csak e napokban történt, hogy a magyar képviselőház valamely ülésében egy jobboldali követ, ki 1848-ban a nemzeti ügytől elpártolt vala, Lengyelország föltámadásának lehetőségét kétségbe vonván, erélyes tiltakozásokat idézett elő maga és szerencsétlen jóslata ellen. Jól esik, hogy ily nemes érzelem visszhangja lehetek.

Nem: Lengyelország nem halt meg, Lengyelország fel fog kelni. Nemzet, mely annyi megpróbáltatások mellett, — úgy a függetlenség iránti vágyat, s az idegen elnyomás elleni gyűlöletet, mint ama törhetetlen erélyességet megőrizte, a mely hőöket teremteni szokott; nemzet, melynek létele a szabadság, béke és európai közmívelődésre nézve elkerülhetetlen, ily nemzet, mondom, nem veszhet, nem tűnhetik el örökre. Eljövend a nap, midőn a vértanúország szétszórt tagjai Isten hatalmas keze és fiainak karjai által összeszedetvén, miként hajdan, testvére a független Magyarország oldalán, ismét a nyugoti

polgárisodás bástyája gyanánt fog szolgálni. Vajha nem lenne távol ez időpont.

Akkor a dicső száműzött földi maradványait, melyek ezen sírkő alatt nyugosznak, kegyeletes kezek összeszedik, s által viszik a szülőföldbe; mely azok befogadása és őrzésére immár méltó leend.

Addig is tartsuk fenn lelkünkben a hitet, mely bátorságot ad, s miután a halottak felett könyezénk, esküdjünk, hogy művöket folytatni fogjuk, esküdjünk, hogy a hazához hívek maradunk.“

„Esküszünk“ viszhangozzák a körülálló lengyel és más hazafiak.

Írányit egy cseh író, Fric József váltotta fel, párhuzamot vonva azon szlávok között, kik e pillanatban a lengyelgyilkos muszkák meghívására Moszkvába sereglettek s azon hazafiak között, kik itt egy oly szláv költő sírja körül gyülekeztek, ki a szabadságot a nemzetiségtől elválasztani nem tudta. Végre még egy szerb ifjú fejezte ki, a déli szlávok szabadsága érdekében is Lengyelország helyreállításának szüksége iránt meggyőződését, mire a gyülekezet meghatottan szétoszlott.

Top . . . j

/Magyar Ujság 1867/

RÉSUMÉ

Związek literatury węgierskiej z literaturą polską zaczyna się w dwudziestych latach minionego stulecia. Ciekawe jest, że w tym samym czasie zwróciła uwagę węgierska literatura na piśmiennictwo rosyjskie i czeskie. Imię Mickiewicza po raz pierwszy wspomina w literaturze węgierskiej Franciszek Toldy w wypracowaniu opublikowanym w czasopiśmie „Tudománytár“ redagowanym przez Magyar Tudós Társaság /Węgierskie Towarzystwo Naukowców/. Wypracowanie to miało tytuł: „Krótka historia literatury polskiej”. Toldy w tym artykule szczegółowo pisze o życiu Mickiewicza, wyrażnie naświetla tęsknotę młodego poety za wolnością, wynikiem czego było jego uwięzienie i wygnanie, gdzie zrodziły się poety przepiękne Sonety Krymskie. Po pierwszych sukcesach walki o wolność dzieło Mickiewicza zdobywa sobie coraz więcej miejsca w szeregu duchowych przywódców literatury. To dziesięciolecie stanowi podstawę do kultu Mickiewicza. Gábor Kazinczy rozwinął taką bogatą i płodną działalność w podniesieniu kultu Mickiewicza, jakiej ani przed nim, ani po nim nie uwydatnił w swoich dziełach literackich żaden z pisarzy węgierskich. Pierwsza książka Mickiewicza w przekładzie węgierskim ukazała się w latach osiemdziesiątych dzięki zapalowi Imrego Gáspára, który przetłumaczył Sonety Krymskie z oryginału. W 15 lat po wydaniu Sonetów Krymskich ukazały się w „Bibliotece Tanich Wydań“ Sonety Adama Mickiewicza w zbiorze Pawła Gyulai, w tłumaczeniu Juliusza Béri. Literatura węgierska XX. wieku również brała udział w kulcie Mickiewicza.

*

Les relations de notre littérature avec celle de la Pologne remontent aux années 20 du siècle dernier. Il est curieux de remarquer qu'après 1820 les littérateurs hongrois commençaient à découvrir non seulement la littérature polonaise, mais encore la vie littéraire de la Russie et de la Bohême. Le nom de Mickiewicz fut mentionné pour la première fois dans notre littérature par François Toldy, dans son étude intitulée *A lengyel literatura rövid története* [Histoire abrégée de la littérature polonaise], parue dans le Trésor de la Science (*Tudománytár*), organe de la Société des Savants Hongrois. M. Toldy raconte en détails la vie de Mickiewicz, éclaire vivement le grand désir de liberté du jeune poète, les causes de son emprisonnement et plus tard son bannissement; c'est dans l'exil qu'il écrivit „ses célèbres Sonnets de Crimée.” Après l'effervescence de la guerre d'indépendance l'oeuvre et l'influence de Mickiewicz exigent de plus en plus de place au rang des dirigeants intellectuels. Ces dizaines d'années établissent la base du culte de Mickiewicz dans notre pays. M. Kazinczy a contribué par une activité si fructueuse et si riche à servir le culte de Mickiewicz en Hongrie qu'on n'en rencontra jamais de telle, ni avant, ni après, parmi les écrivains hongrois. L'avant dernière décade apporte enfin le premier livre hongrois de Mickiewicz; nous en sommes redevables au zèle de M. Emerik Gáspár. Gáspár traduisit de l'original polonais les Sonnets de Crimée sous le titre de *Krími szonettek*. Quinze ans après la publication des Sonnets de Crimée Paul Gyulai a édité dans sa série populaire (*Olcsó Könyvtár* — Bibliothèque à Bon-Marché) les sonnets d'Adam Mickiewicz, traduits par M. Jules Béri. La littérature hongroise du XXe siècle eut également sa part au culte de Mickiewicz.

